

УДК 378.011.3-051:811

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1\(196\)-68-71](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1(196)-68-71)

Кокнова Тетяна

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-0232-0756>

КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНOSTІ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

- A** Автор розглядає необхідність визначення критеріїв сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у контексті оцінки ефективності педагогічної системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі їхньої фахової підготовки. У ході дослідження автор дає визначення поняття критерію як засобу перевірки сформованості лінгвометодичної компетентності. Запропоновані у ході дослідження критерії (мотиваційно-ціннісний, діяльнісно-професійний та рефлексивно-творчий) для оцінки формування лінгвометодичної компетентності покликані стимулювати у майбутніх викладачів усвідомлення важливості педагогічного самовдосконалення протягом майбутньої професійної діяльності, а також орієнтувати майбутніх викладачів іноземних мов на розроблення програми або плану заходів для постійного професійного самовдосконалення.

Ключові слова: критерії; лінгвометодична компетентність; майбутні викладачі іноземних мов; сформованість; компетентнісний складник

- S** *Koknova Tetiana. Criteria of linguistic and methodological competence development in future foreign languages teachers.*

The author considers the need to determine the criteria to assess the linguistic and methodological competence development in future foreign language teachers. It should be done in the context of determining the efficiency of the pedagogical system of linguistic and methodological competence development in future foreign language teachers in the process of their professional training. The author defines the concept of criterion as a means of checking the linguistic and methodological competence development in the course of the research. The criteria proposed in the study (motivational-value, professional activity, and reflexive-creative) to assess the linguistic and methodological competence development are intended to stimulate future teachers to realize the importance of pedagogical self-improvement during their future professional activity, as well as to encourage future foreign language teachers to plan and create programs for their constant professional self-development.

Key words: criteria; linguistic and methodological competence; future foreign language teachers; development; competence-based component

Кокнова Тетяна Анатоліївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри романо-германської філології, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільск, Україна

Koknova Tetiana, PhD, Associate Professor, Department of Romance and Germanic Philology, Luhansk Taras Shevchenko National University, Starobilsk, Ukraine

E-mail: koknovatanya@gmail.com

Актуальність проблеми. Орієнтація України на глобалізацію та інтеграцію у європейський простір на сучасному етапі є визначальним напрямом в освітньому процесі. Це зумовлює необхідність переосмислення якості та рівня підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у закладах вищої освіти у контексті компетентнісного підходу, який виник у ХХ столітті та спочатку був пов'язаний із можливістю переглянути якість підготовки фахівців до роботи у професійній

сфері, а вже потім почав використовуватися в освітньому процесі. [8]. Цей підхід дає можливість гармонійно поєднувати амбіції особистості у професійній діяльності з використанням потенціалу кожної особистості для спрямування країни до стрімкішого соціально-економічного прогресу. За таких умов, на перший план виходить саме компетентнісна модель освіти. Формування лінгвометодичної компетентності викладачів іноземних мов у цьому контексті виступає

складним процесом, що потребує постійного контролю і критеріїв оцінювання рівня її сформованості.

Формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов передбачає системний процес оволодіння теоретичними знаннями, розвиток практичних навичок і вмінь, формування низки професійно важливих якостей і здібностей, спрямованих на успішну самореалізацію в майбутній професійній діяльності. Лінгвометодична компетентність викладача іноземної мови забезпечується сформованістю компонентних, структурних і змістових її складників.

Нагадаємо, що в структурі лінгвометодичної компетентності викладачів іноземних мов виділяємо: лінгвопредметний складник, що вимагає розвитку предметної, соціокультурної та комунікативної компетентності, важливість якої в умовах сучасного розвитку освіти підкреслює у своєму дослідженні Н. Білик [1]; дидактико-методичний, що включає аутопсихологічну, психолого-педагогічну, та організаційну компетенції, а також науково-дослідницький складник (дослідницька компетенція) знаходимо у Т. Кокнової та ін. [11].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових публікацій засвідчує, що в літературі існує низка досліджень, присвячених вивченню критеріїв і показників рівня сформованості професійної компетентності в цілому [3; 6; 7; 10], професійного розвитку у контексті технологічної підтримки [9], педагогічного коучингу [2], навчальних організацій [12].

У визначенні поняття «критерій» також немає однастайності. Вважають, що критерії мають відображати динаміку вимірюваної якості в просторі й часі, та розкриватися через показники, за інтенсивністю прояву яких можна робити висновки про рівень сформованості певного критерію.

І, як зазначено Л. Петришин, самі критерії можуть стати і критеріями-фактами, що демонструють якість визначених результатів, і критеріями-рівнями, які дають можливість проаналізувати ступінь прояву певних показників і динаміку їхньої сформованості [5, с. 355-356].

Отже, на думку вченої, критерії можуть бути представлені як критерії процесу (аналізують сам процес, який був переформатований або якоюсь мірою змінений у новий стан); та критерії результату (оцінюють самого суб'єкта, з позиції формування в нього нових якостей, показників, особливостей тощо) [там само, с. 356].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак проблема оцінки ефективності педагогічної системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі їхньої фахової підготовки, як і визначення

критеріїв сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов, ще не була предметом окремої розвідки. Тому, **мета нашої статті** – визначити критерії сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки.

Викладення основного матеріалу. Вважаємо, що критерій у контексті нашого дослідження – це засіб перевірки сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов після впровадження в процес фахової підготовки об'ґрунтованої нами педагогічної системи.

Розпочнемо з визначення мірил для оцінки результатів діяльності викладача ЗВО, які визначається конкретними показниками та критеріями професійної діяльності, на які викладач орієнтується.

Так, І. Бойчук сформулювала такий критеріальний перелік, до якого зарахувала: професійну грамотність із дисципліни; методологічну підготовку (майстерність у проведенні занять, заходів тощо); якість і результативність розробленого навчально-методичного забезпечення; досягнення студентів (успішність, участь у конкурсах, олімпіадах, наукова діяльність); участь у роботі педагогічних об'єднань; інноваційна діяльність; комунікабельність; моральні якості; наукова робота [4].

Безперечно, що для визначення нами критеріїв оцінки лінгвометодичної компетентності викладача іноземної мов спираємося на означені орієнтири.

Значну увагу приділяємо розробленню конкретних критеріїв для діагностики професійної компетентності в майбутніх педагогічних працівників. Так, об'єктом діагностики визначаємо: пізнавальну самостійність, освітні досягнення та оцінку професійних умінь під час педагогічної практики; поточний моніторинг активних форм контролю (наукові доповіді та компетентнісні тести), підсумковий моніторинг у формі письмових іспитів або навчальних проєктів дослідницького характеру; оцінку рівня сформованості компетентностей за мотивами, що характеризують професійну спрямованість і ставлення до навчання, за результативністю навчальної діяльності, за вміннями розширювати свої знання, організовувати власну діяльність і самостійно її вдосконалювати.

Узагалі діагностику педагогічної діяльності розглядаємо як процес розпізнавання явищ і визначення їх стану в певний момент на основі використання необхідних для цього параметрів. І хоча педагогічна діагностика, безперечно, оцінює результативність та ефективність освітнього процесу, все ж таки вважаємо, що цей процес важливий у контексті нашого дослідження не стільки як результат фахової підготовки, а скільки як самоаналіз щодо динаміки розвитку

сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов під час їхнього професійного становлення. На нашу думку, визначені критерії для оцінки лінгвометодичної компетентності мають стимулювати до самоусвідомлення майбутніми спеціалістами важливості педагогічного самовдосконалення впродовж майбутнього професійного життя, а також орієнтувати майбутніх викладачів іноземних мов до розроблення програми або плану заходів для такого професійного самовдосконалення. Таке планування, на наш погляд, однозначно стане тригером для дієвих шляхів щодо реалізації поставлених цілей та освітніх завдань.

Ураховуючи такий функціонал для визначення власних критеріїв і показників, звернемося до їх використання саме у викладачів іноземних мов задля оцінки мірил для сформованості в них лінгвометодичної компетентності. Працюючи над формуванням професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, пропонуємо їх аналіз за мотиваційно-ціннісним (сукупність мотивів і потреб до розвитку власної професійної компетентності); когнітивним (система професійних знань); і практичним (професійні вміння та навички); рефлексивним (здатність організувати свою подальшу самоосвіту, самовдосконалення, саморозвиток) критеріями.

Результати дослідження. Проведений аналіз демонструє, що означені нами критерії мають узагальнювальний характер і не можуть бути повною мірою співвіднесені з визначенням критеріїв для діагностики лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов. На нашу думку, необхідні критерії та показники сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов, які мають, по-перше, стимулювати магістрантів до саморефлексії, що неодмінно призведе до саморозвитку та самореалізації; по-друге, звертаючись до Державного освітнього стандарту, який акцентує увагу на зверненість до діяльній перевірці компетенцій, що мають проявлятися під час практичної діяльності, мусимо врахувати, що теоретичні знання мають взаємодіяти з практичними, формуючи високий рівень сформованості компетентностей. По-третє, визначені нами критерії мають, з одного боку, допомагати професорсько-викладацькому складу визначитися з освітніми цілями майбутніх викладачів іноземних мов, а з іншого, стати додатковим інструментом для здійснення вхідного, поточного та підсумкового моніторингу ефективності формування лінгвометодичної компетентності.

Оскільки в нашому дослідженні важливо оцінити саме компетентнісний бік сформованості лінгвометодичної компетентності в процесі професійної діяль-

ності, а також простимулювати майбутніх спеціалістів до саморефлексії, то, на наш погляд, необхідно орієнтуватися на оцінку діяльній результатів роботи майбутніх викладачів іноземних мов. Нагадаємо, що компетентність ми визначаємо як сукупність знань, умінь, навичок і досвіду, які проявляються в умінні знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, де майбутнім спеціалістом автоматично приймаються влучні професійні рішення щодо нагальної проблеми з урахуванням особистісного до неї (ситуації) ставлення [11].

Висновки з даного дослідження. Отже, беручи до уваги компонентну, структурну та змістову характеристику лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, виділяємо мотиваційно-ціннісний критерій, який діагностує ступінь усвідомлення потреби в оволодінні лінгвометодичною компетентністю та необхідність у її розвитку впродовж майбутньої професійної діяльності; діяльній-професійний критерій, що піддає перевірці, з одного боку, рівень сформованості когнітивних знань (професійних, загальнонаукових, психологічних, наукових, психолого-педагогічних, соціокультурних тощо), а з іншого – їхнє діяльній застосування в процесі виконання квазіпрофесійних дій; рефлексивно-творчий критерій, який діагностує здатність до педагогічної рефлексивної діяльності з проектування та проведення різних занять із іноземної мови на засадах компетентнісного підходу у ЗВО; здатність до професійно-творчої діяльності під час виконання професійних обов'язків.

Розроблення та визначення критеріїв дають можливість якнайповніше охопити всі аспекти структурних компонентів лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки.

Перспективи подальших розвідок. Отже, у контексті цього дослідження запропоновані нами критерії визначення та оцінки ефективності формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземної мови спираються на компетентнісний складник і потребують подальшого визначення показників, які у нашому контексті виступають як перелік підстав для вибору критерію, що обґрунтовує та зумовлює правильність, повноту та об'єктивність обрання критеріїв. Перспективи подальшого дослідження лежать у площині розроблення показників, що складають і характеризують кожен із запропонованих нами критеріїв, обґрунтовують і зумовлюють правильність, повність та об'єктивність їхнього обрання, а також визначення та характеристики рівнів сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов.

 Список використаних джерел

1. Білик Н. І. Комунікативна компетентність керівників закладів загальної середньої освіти в умовах Нової української школи. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка*: електрон. наук. фак. видання. 2019. Вип. 6 (11). DOI [https://doi.org/10.33296/2707-0255-6\(11\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-6(11)-04).
2. Білик Н. І. Педагогічний коучинг як технологія професійного розвитку вчителя в системі підвищення кваліфікації. *Імідж сучасного педагога*: електрон. наук. фак. журн. 2020. № 5 (194). С. 41–46. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-5\(194\)-41-46](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-5(194)-41-46). URL: <http://isp.poiippo.pl.ua/article/view/215279>
3. Білостоцька О. В. Компоненти та критерії професійної компетентності майбутнього викладача музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18 (1). С. 74–78. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-15>.
4. Бойчук І. Д. Рейтингова оцінка діяльності педагогічних працівників як фактор якісної підготовки фахівців. *Організація та методичне забезпечення освітнього процесу*: матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конфер. 2017. URL: https://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/St_2_Boichuk.pdf.
5. Петришин Л. Й. Теоретико-методичні основи формування креативності майбутніх соціальних педагогів: дис. ... д-ра пед. наук. Старобільськ, 2015. 716 с.
6. Соболева С. В. Професійна компетентність педагогів: критерії та показники розвитку. *Pedagogika. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju wspolczesnej nauki*: zbiór artykułow naukowych. Konferencji Miedzynarodowej NaukowoPraktycznej, (29.11.2017–30.11.2017). Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2017. С. 245–253.
7. Яловський П. М. Criteria, indicators and levels of formation of professional competence of future teachers of music art. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2020. Вип. 2 (101). С. 84–93. DOI 10.35433/pedagogy.2(101).2020.84-93.
8. Bilyk N. I. Communicative competence as a professional quality of teacher for general secondary education. *Theory and practice of introduction of competence approach to higher education in Ukraine*: monograph / edit.: S. T. Zolotukhina, I. M. Trubavina. Vienna: Premier Publishing, 2019. P. 191–201.
9. Dewi F., Lengkanawati N., Purnawarman, P. Technology-Supported English Language Teaching Professional Development: A Case Study of a Secondary English Teacher's TPACK. *1st Bandung English Language Teaching International Conference*. 2018. P. 123–132. DOI <https://doi.org/10.5220/0008214701230132>.
10. Ejtehadi A., Taghizadeh M.. English Language Teaching Professional Development: A Qualitative Study on Face-to-Face and Online Interaction. *7th National Congress on Applied Research Language Studies*. Iran, 2020.
11. Koknova T., Kharchenko S., Bilyk N. & Sechka S. The Model of Educational Environment for Prospective Ukrainian ESL Teachers within Competency-Based Education. *Arab World English Journal (AWEJ). Special Issue on the English Language in Ukrainian Context*. 2020. P. 79–89. DOI <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.7>. URL: <https://awej.org/index.php/special-issues/103-special-issue-on-english-language-on-ukraine-context-2020/1844-the-model-of-educational-environment-for-prospective-ukrainian-esl-teachers-within-competency-based-education>
12. Price B. English language teaching professionals' trajectories within the context of learning organisations. *Hungarian Educational Research Journal*. 2020. No 10 (1). P. 47–65. DOI: <https://dx.doi.org/47-65>. 10.1556/063.2020.00004.

 References

1. Bilyk, N. I. (2019). Komunikatyvna kompetentnist kerivnykiv zakladiv zahalnoyi serednioyi osvity v umovakh Novoyi ukrayinskyi shkoly [Communicative competence of heads of general secondary education institutions in the conditions of the New Ukrainian school]. *Adaptyvne upravlinnya: teoriya i praktyka. Seriya "Pedahohika"* [Adaptive control: theory and practice. Series: Pedagogy: elektron. nauk. fakh. vydannya, 6 (11). DOI [https://doi.org/10.33296/2707-0255-6\(11\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-6(11)-04) [in Ukrainian].
2. Bilyk, N. I. (2020). Pedahohichnyy kouchynh yak tekhnolohiya profesijnoho rozvytku vchytelya v systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi [Pedagogical coaching as a technology of professional development of a teacher in the

- system of professional development]. *Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher]*, 5 (194), 41-46. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-5\(194\)-41-46](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-5(194)-41-46). URL: <http://isp.poiippo.pl.ua/article/view/215279> [in Ukrainian].
3. Bilostotska, O. (2019). Komponenty ta kryterii profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vykladacha muzychnoho mystetstva [Components and criteria of competence of a future music teacher]. *Innovatsiina pedahohika [Innovative pedagogy]*, 18, 1, 74-78. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-15> [in Ukrainian].
4. Boychuk, I. D. (2017). Reytynhova otsinka diyalnosti pedahohichnykh pratsivnykiv yak faktor yakisnoyi pidhotovky fakhivtsiv [Rating assessment of the activity of pedagogical workers as a factor of qualitative training of specialists]. *Orhanizatsiya ta metodychne zabezpechennya osvitnioho protsesu [Organization and methodical support of the educational process]: vseukrayinska naukovo-metodychna internet-konferentsiya*. URL: https://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/St_2_Boichuk.pdf. [in Ukrainian].
5. Petryshyn, L. Y. (2015). *Teoretyko-metodychni osnovy formuvannya kreatyvnosti maybutnikh sotsialnykh pedahohiv [Theoretical and methodological bases of formation of creativity of future social pedagogues]*. (D. diss.). Starobil'sk [in Ukrainian].
6. Sobolieva, S. V. (2017). Profesiyna kompetentnist pedahohiv: kryteriyi ta pokaznyky rozvytku [Professional competence of teachers: criteria and indicators of development.]. *Pedagogika. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju wspolczesnej nauki*: zbiór artykułow naukowych. Konferencji Miedzynarodowej NaukowoPraktycznej, (29.11.2017–30.11.2017). Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 245-253. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/709879/1/%D0%A1%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D0%B0_30.11.2017.pdf [in Ukrainian].
7. Yalovskyi, P. M. (2020). Criteria, indicators and levels of formation of professional competence of future teachers of music art. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky [Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences]*, 2 (101), 84-93. DOI 10.35433/pedagogy.2(101).2020.84-93 [in English].
8. Bilyk, N. I. (2019). Communicative competence as a professional quality of teacher for general secondary education. In S. T. Zolotukhina, I. M. Trubavina (Ed.), *Theory and practice of introduction of competence approach to higher education in Ukraine* (pp. 191–201). Vienna: Premier Publishing [in English].
9. Dewi, F., Lengkanawati, N., & Purnawarman, P. (2018). Technology-Supported English Language Teaching Professional Development: A Case Study of a Secondary English Teacher's TPACK. *1st Bandung English Language Teaching International Conference*, 123-132. DOI <https://doi.org/10.5220/0008214701230132> [in English].
10. Ejtehadi, A., & Taghizadeh, M. (2020). English Language Teaching Professional Development: A Qualitative Study on Face-to-Face and Online Interaction. *7th National Congress on Applied Research Language Studies*. Iran [in English].
11. Koknova, T., Kharchenko, S., Bilyk, N., & Sechka, S. (2020). The Model of Educational Environment for Prospective Ukrainian ESL Teachers within Competency-Based Education. *Arab World English Journal (AWEJ). Special Issue on the English Language in Ukrainian Context*, 79-89 DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.7>. URL: <https://awej.org/index.php/special-issues/103-special-issue-on-english-language-on-ukraine-context-2020/1844-the-model-of-educational-environment-for-prospective-ukrainian-esl-teachers-within-competency-based-education> [in English].
12. Price, B. (2020). English language teaching professionals' trajectories within the context of learning organisations. *Hungarian Educational Research Journal*, 10(1), 47-65. DOI: <https://dx.doi.org/47-65>. 10.1556/063.2020.00004. [in English].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 05.02.2021